

“यांचेशिवाय नमस्कार तो कोणाला करायचा ?”

या आधीच्या लेखामधे आपण माजी आमदार, खरे समाजसेवक श्री. शशिशेखर काशिनाथ आठल्ये गुरुजी यांचेसंबंधी घडलेली गोष्ट वाचली. राजकारणामधे राहूनही स्वतःसाठी - स्वतःच्या समर्थ मुलांसाठी - नातेवाईकांसाठी - त्यांचे फायद्यासाठी प्रयत्न न करणारे किंबहुना त्यांनी तसा आपला फायदा अंशतः घेतला असे दूरान्वयाने, अंशतः सुद्धा घडता कामा नये याकरिता दक्ष असलेले आपल्या कऱ्हाडा समाजामधे खूप झाले. त्यावेळच्या विशाल मुंबई राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. श्री. बाळ गंगाधर खेर, त्याचवेळी विशाल उत्तर प्रदेशाचे पहिले मुख्यमंत्री तसेच भारताचे गृहमंत्री मा. श्री. गोविन्द वल्लभपंत पराडकर, त्यावेळच्या मुंबई विधानसभेचे पहिले अध्यक्ष तसेच स्वातंत्र्योत्तर पहिल्या लोकसभेचे पहिले अध्यक्ष मा. श्री. गणेश वासुदेव मावळकर, मध्यप्रदेश विधानसभेचे अध्यक्ष श्री. मुकुंद सखाराम नेवाळकर, उत्तर प्रदेश विधानसभेचे अध्यक्ष श्री. सीतारामपंत खेर अशी भारतीय राजकारणातली आणि राज्यांच्या राजकारणातली संख्येने सुमारे चाळीसच्या वर असलेल्या जवळ-जवळ सर्वच कऱ्हाडा व्यक्तिमत्त्वांची हीच ओळख आहे.

आज आपण मा. श्री. बाळासाहेब खेर आणि त्यांचे चुलतभाऊ श्री. अच्युत गोविंद तथा आप्पासाहेब खेर यांच्यामधे घडलेली घटना समजून घेणार आहोत.

श्री. बाळासाहेब खेर मूळ रत्नागिरीचे. चाळुक्यांच्या काळात बांधण्यात आलेल्या रत्नागिरीच्या मोठ्या किल्ल्याचे शूर किल्लेदार म्हणून त्यांच्या पूर्वजांची ओळख आहे. आज रत्नागिरीमधे जी ‘टिळक आळी’ म्हणून प्रसिद्ध आहे तिला ‘खेर आळी’ असेच ओळखले जायचे. याच खेर आळीत, खेरांची अनेक घरे होती.

ज्यावेळी बाळासाहेब खेर विशाल मुंबई राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री झाले; त्याचवेळी त्यांचे चुलत बंधू श्री. अच्युत गोविंद; हे म्हैसूरहून साबण बनविण्याचा आवश्यक तो कोर्स करून आले होते. स्वतःची फॅक्टरी चालू करण्याचा विचार होता. आवश्यक ती सर्व तयारी झाल्यावर त्यासाठीचा अर्ज, रत्नागिरी कलेक्टर ऑफिसमधे त्यांनी सादर केला. कोकणात साबणाच्या फॅक्टरीसाठी कोणाही दुसऱ्या व्यक्तीचा अर्ज नव्हता. तेव्हा शासनाकडून परवानगी मिळण्यात कोणतीही अडचण नव्हतीच. दहा दिवसांनी बाळासाहेबांचा ‘खार’वरून आप्पांना ‘येऊन भेटून जा’ असा निरोप आला.

भेटल्यावर बाळासाहेबांनी आप्पांना सांगितलं की त्यांना ही फॅक्टरी चालू करायला परवानगी मिळणार नाही. सोप फॅक्टरीसाठी लागणारे खोबरेल तेल शासकीय भावात मिळणाऱ्याची त्यांची विनंती होती. आप्पा म्हणाले, ‘माझा अपराध काय?’ बाळासाहेबांनी सांगितले की तू खेर आहेस. माझा चुलतभाऊ आहेस हाच तुझा अपराध. दुसरा कोणताही व्यवसाय कर. लागल्यास तिथे मी मदत करेन. ‘माझ्या नात्यातील व्यक्तीला मी शासकीय लाभ मिळवून दिले हा लोकांचा आरोप माझ्यावर नकोय. म्हणून तू मला समजून घे’.

आप्पासाहेबांनी निरनिराळ्या झाडांवर कलमे बांधायची विद्या शिकून घेतली आणि ‘खेर नर्सरी’ रत्नागिरीत सुरू केली. या दोघांचीही धन्य आहे. (केव्हाही या काळानंतरच्या काळाशी तुलना करू नका.) बाळासाहेबांविषयी अधिक वाचा www.thekarhaadaa.org या आमच्या वेबसाईटवर.

अवधूत हर्डीकर

१६ए, गणेशकृपा सोसायटी,
परमहंसनगर, पौड रोड, पुणे ४११०३८